indiſtincte q̄ reſpondere non cogitur nec ob. ff. de iud. l. ij. §. omnes et §. plane vbi ꝓbari videntur iſte opiniones q̄ in roma ſpeciale eſt qd ibi dicitur que cõmunis ē omniũ patria. ff ad municip. roma. et. ſ. e. c. vlti. k. ¶ Contrahentes. dixit h. bri. gloſam poſitam. ſ. e. c. vltimo. ſup verbo ↄtractus. intelligendam ſm qd dicitur in iſto §. ſi. intellige iſtum §. in cõtractu quem quis celebrat tanq̄ domicilium hñs. vt cum ibi per gulã haberet vel armarum aliquas ↄtraheret. ſ. §. proximo. l. ¶ Aliarũ. de prouincia vel ↄtra prouinciam. m. ¶ Inuitos. dicebãt em̃ quidam q̄ remitti debebant ſicut in criminibus cum in hoc pari ficetur. in aut. vt omnes obediãt. iudi. col. la. v. in ſecunda caſu in delictis aũt id ſeruatur. in aut. vt nulli iud. §. ſi quis vero et. §. ſe. coll. ix. alij dicebant q̄ ſi aberat litigandi animo. iudex vbi reperiebat tenebatur remittere alias debẽt poſſideri bona expeditum eſt ut hic vides. n. ¶ Coꝝ archiepi vel officialis. o. ¶ Noſcunt. ipſi ↄtrahentes. dicebãt quidã q̄ nullo caſu iudex h̃ decernere poterat q̄ꝫ hic reꝓbatur opinio et de hoc per oſt. in ſũma. e. ti. §. ij. v. ſcꝫ racõe contractus. p. ¶ Ipſorum. archiepi et officialis. q. ¶ Faciet. ad idem. ſ. e. poſtulaſti. r. ¶ Proijiendus. id eſt faciendis vel incipiendis. ſ. ¶ Recognoſcendis. tangit ↄſuetudinem frãcie. vbi fiũt tales recognicões et dcõr. ad hoc. ſ. de iure pa. relatum. a. ¶ Hmõi. q̄ ſ. inierunt vel recognouerunt ↄtractũ corã illis. b. ¶ Officiales. licet em̃ idem ſit ↄſiſtorium epi et officialis ſui vt. j. de ap. romana. nõ tamẽ iuriſdcõem habet in officialem epi. vt. ſ. Seculares iudices. iudex ſecularis qui vult [l. e. c. §. ij.] eccliaſ ↄpellẽ ad dbita eccã liquida ſoluẽda p eccleſiaſticum iudicẽ deſiſtere ↄpellatur ſicut tracta de fine decre. extrauagantis que incipiebat. q̄ nõ ↄtingit. e. ¶ Nulla. obſequẽdi em̃ eſt eis neceſſitas nõ auctoritas impandi. xcvi. di. c. i. de cõſti. eccla. et de re. ec. non alie. cum laycis. cũ ſi. d. ¶ Eccleſiaſticas. eccã ſi ordinem clericalem nõ habeãt ut religioſi et ↄueſſi. xij. q. i duo ſunt. c. ¶ Eis. ſecularibꝫ iudicibus. f. ¶ Earũ pſonarum eccleſiaſticaꝝ. g. ¶ Damnabili. q̄ eſt hoc ↄtra eccl'aſticam libertatẽ. j. de immu. ec. c. vlt. et pe. h. ¶ Cõpellunt. de facto et eſt hoc ↄtra bono ñ. qui hñt ſtatuti q̄ omnis ↄtractus factus cum rectore eccle valeat et q̄ põt as teneatur illud execucõi mãdare. i. ¶ Cõpeſcendos. dcõr. j. de iureiurã. e. licet. de excep. c. ij. de ſen. ex. decernimus.

ſtare nec põt archiepiſcopus ipſe in ſuorũ ſuffraganeoꝝ officiales ꝛ ſubditos pro eo q̄ vocati ab ipſo nolunt querelãtibꝫ in ſua preſencia reſpondere ecclaſticã exercere cenſuram. ¶ Bonifa. viij

Seculares iudices qui licet ipſis nulla ↄpetat iuriſdictio in hac pte pſonas eccleſiaſticas ad ſoluendũ debita ſup quibꝫ corã eis ↄtra ipſas eaꝝ exhibent̃ littere vel ꝓbacões alie inducãt̃ damnabili pſumpcõe ↄpellũt a tememeritate hm̃oi per locoꝝ ordinarios cenſura eccleſiaſtica decernimus compeſcendos.

¶ Idem.

Cum. C. laycus ꝓ quo ſoluiſti certã pecunie q̃titateꝫ in qua ꝓ eo te fideiuſſorio noĩe obligaũas te ſeruare reaſſet indẽnem ↄtra iuramentũ a ſe pſtituꝫ temere venienᷣo ipſũ coram ecclaſtico iudice ad cuius forũ racõe iuramenti cauſe hm̃odi ↄgnicio noſcitur ptinere de iure poteris ↄuenire vt ipſũ monicõe pmiſſa per cenſuram eccl'aſticam q̄ te ſup pdictis vt tenet̃ ſeruet indemnẽ p̃uia racõe ↄpellat. ¶ Inno. iiij. i ↄ. lugd.

De litis conteſtacõe.

Exceptionis peremptorie ſeu defenſionis cuiuſlibet principal

Cum. C. laycꝰ racõe iuramẽti laycꝰ vt illꝰ ſeruet corã iudice eccl'aſtico ↄuenitur. tracta fuit hec decre. de extrauaganti clementis que incipiebat. ſua nob no bil' vir henricus. e. t. ¶ Solui ſti. an fideiuſſor qui ſoluit vſuras illas a debitore repetat. dic vt no. ſ. de fideiuſ. c. ij. e an ſolutionem agit fideiuſſor ↄtra debitorẽ vt ipſum a fideiuſſione abſoluat. i caſibꝫ ſ. de fideiuſ. c. vlt. et c. ↄſtitutus. m. ¶ Obligaueras. olim erat in optiõe creditoris quem vellet ↄuenire debitorem vel fideiuſſorem hodie non. qd dic vt. ſ. de fideiuſ. c. ij. in prima glo. n. ¶ Indemnem. et ſic ſeruabat damnũ vñ pmium merebat qd eſſe non debet. ſ. de fideiuſ. c. ij. vbi de hoc o. ¶ Iuramenti. xxij. q. i. c. vlt. ſ. d iud. nouit. v. poſtremo. de elec. venerabilem. et idẽ in alijs criminibus eccl'aſticis. que no. ſ. e. t. cũ ſit. p. ¶ Premiſſa. que ſemper cenſuram habet precedere. xij. q. ij. indigne. xxiiij. q. iij. de illicita. de ſen. ex. ſacro. q. ¶ Teneatur. ex tribꝫ tenebatur. ex iure ↄmuni. et pacto et vinculo iuramẽti. ex vltimo coram eccla ↄuenitur. ut hic vides.

Exceptionis. pemptoria lit. ↄteſtationem nõ impedit niſi ſit de re iud' finita. r. ¶ Peremptorie. d pemptorijs et dilatorijs. dic vt no. de excep. exceptionem. in prima glo. et eſt pemptoria que intencõem agentis perimit. vt pactum de perpetuo nõ petendo et exceptio doli mali et iuramentum de non agendo vel accuſando. ff. de excep. l. i. et. iij. ſ. de accuſa. veniens. s. ¶ Defenſionis. drãm facit inter exceptionem et defenſionẽ. pactũ em̃ de nõ petẽdo ſiue iuramentum

ipſo iure tollit naturalem obligacõem ſicut numeratio. ſꝫ
nõ ciuilem ipſo iure. ſꝫ ope exceptiõis illã elidit. ff. de ſolu.
ſtichũ. §. natural. inſtit. de excep. §. preterea. defenſiones quare
dicitur que ipſo iure actionẽ tollũt. ut ſolutio acceptilatio
quia ſolutiõe eius qđ debetur. et acceptilacõe omnis obliga-
tio tollitur. inſti. qui
bus mođ ob. tol. in
pñ. et §. item p accep
tilacõem. itẽ renũcia
tio dicta põt defenſio
đ renũcia. ſup hoc. vij.
q. i. § piculoſum. de
elec. cum inter. hmoi
enĩ defenſiones non
proprie dicitur excepti
ones cum nõ exclu-
dant actionem. quia
ibi nulla eſt actio. ff.
de excep. l. ij. licet lar
ge exceptiões dicunt
quia excludunt agen-
tez ſm B. t. Obiect⁹
id ẽ obiectio. v. Iu
dicata. C. de re iuđ. l.
vlt. p. Tranſacta C
de tranſac. cauſas.
p. Finita ſufficeb
hic dicere quod omnia
cõprehendit. vt dixi i
pñn. et quod dicit iudicata dic cum B. ab eo cui iudicandi ius
fuit traſacta bona fide ut tranſactio teneat. ff. de pactis. tres
fratres. finita per cõſenſũ vel longo ſilencio. et ſupra fuerũt
hec verba. ff. ad ſe. cõ. trebell. l. i. §. vlt. ff. de ver. ſig. traſacta.
et l. ſe. qđ dixi finita cõſenſu põt intelligi p iuramentũ delã-
tum a pte parti. quia tale iuramẽtum maiorem habet auctori-
tatem habet auctoritatẽ quam res iudicata. ff. de iureiuran. l. ij.
§. de iureiur. et ſi xpõs. ibi omnis cõtrouerſie. etc. et poſt tale
iuramentum nichil eſt querẽdum. ff. e. nõ erit. §. dato. ad
hoc de acauſa. vemens. merito ꝫ iſta cõteſtacõem impediunt
obligatio enĩ ſet extincta. etc. ff. de ſol. qui res. §. aream. de
cõſe. di. iiij. queris. C. de remiſ. pig. ex cauſa. nec intẽdit pp.
lites ſopitas p ſua ſuſcitare ſcripta. ꝫ. de ſcptis. nõnulli. et re
ſcriptũ impetratum tacito de re iudicata a qua nõ eſt appel
latum nõ tenet. C. de ſen. reſcin. nõ poſ. l. impetrata. et p trã
ſac. a lite receditur. C. de tranſac. fratris tui. et l. cauſas. de
tranſac. e. i. item ſi p iuſiurandũ ut dictum eſt finitum ſit ne
gocium reſtaurari nõ debet. ideo iſta litis cõteſ. impediunt.
ſꝫ pone. dicatur quod ſnia non tenuit. puta quia iudex nõ fuit q
eam tulit. vel quod tranſactio dolo facta fuit. vel non fuit iure
finitum negociũ. nũquid audiendus eſt. et dic quod ſic ſm B
vt patet per p̃dictas. l. ff. ad trebell. l. i. in fi. ff. de ver. ſig.
tranſacta. quia p̃iudicialia ſũt iſta et prius tractãda. de ord.
cõg. cum. ſꝫ pone oppoſita eſt res iudi. vel tranſactio. vel quod
finita eſt res et de hoc bene cõſtat quõ pnunciabit. iudex
ſup principali non põt pnunciare quia ſup eo nõ eſt actum.
nec ſuper eo lis cõt. ꝫ. ut lite non cõt. per totum. et de qua re
etc. ff. de iuđ. de qua re. de cauſa poſ. cum eccla. et c. ſe. dic
ſm B. quod non pnunciabit ſup principali. ſꝫ ſuper excep. rei
iuđ. hoc modo quia data fuit peticio. petẽt talis rem talem a B

cognitionem negocij
cõtingentis ante litem
cõteſtatam obiectus
niſi de re iudicata tran
ſacta ſeu finita excipi
at litigator litis conte
ſtationem nõ impe-
diat nec retardet. licet
dicat obiectõ quod reſcp
tum nõ fuiſſet obten-
tum. ſi que ſunt impe
tranti oppoſita fuiſſet
expoſita delegan ti.

cio quam dicit ad ſe ptinere. etc. cui fuit excipiendo reſpon
ſum. quod cum alia vice ſup ipſa petic̃oe iudicatum fuerit cõtra
ipſum nõ eſt vlterius audiendus cõtra ſenteñã a qua non
fuit appellatum. iudex cõteſtata lite ſuper illa exceptione ita
procedet. quia cõſtitit quod ſup eo quođ. e. petit ei obſtat res iudi
cata a qua non fuit
appellatũ. diffinitiue
pnũtio ipſum ſup il
la petic̃oe nõ eſſe vlte
rius audiendũ ſibi p
petuum ſilenciũ im
ponẽdo. ad hoc de ac
cuſa. vemens. in fi. ꝫ
poterit del. dicere p-
nuncio lrãs nõ valẽ
in hijs tribus caſibus
ſm B. tutius videtur
cõponere has excepẽ
lite cõt. quia tunc a prin
cipali debito abſol-
uetur. a. Litigator
reus. ſcꝫ. b. Impe
diat. ꝫ per talem ex
ceptionem nõ fit lit.
cõteſ. alias non quere
retur an impediret ꝫ
non. j. e. pẽ. c. Di
cat. exceptionem per-
emptoriam opponẽ

Bonifacius. viij.
Si oblato ab a-
ctore libello ex
parte rei exceptio per-
emptoria opponatur ne-
quaq̃ p hoc litis cõte
ſtacõ intelligitur eſſe fa
cta ymmo ea nõ obſtã
te niſi ſit de illis excep
tionibꝫ que litẽ cõteſta
tionem impediunt fie
ri oportebit eandem.
Bonifacius. viij.

dõ vt nõ ſequatur abſurditas de dilatoria que venit an-
te litem cõt. o. Obtentum. no. quod pemptoria inter dilatori
as opponẽda ñ ẽ quia alius eſt ipſarum effectus. altera dĩt altera
pimit in pemptoria enĩ habet p̃cedere actio cui opponatur
ipa exceptio. ff. de excep. l. ij. B. Scias aũt quod omnis excepti
o pemptoria que pimit lrãs et grãm opponitur. et ante lit.
cõt. et poſt ſi lrãs tantũ ante lit. cõteſ. C. de excep. l. vltima. de
hoc vide p inno. et oſti. ꝫ. de ſcpt. cõſtitutus. e. Expoſita. vi
debatur cõtrarium quia eađ racio. etc. ꝫ. de ſcpt. ſup lrĩs. in fi. ſꝫ
nõ eſt verũ. quia ſm id iam omnis pemptoria exceptio veni-
ret in vim dilatorie. et ſi de replicacõe dixiſſet nichilomi⁹
lrãs habuiſſet. ut ibidem recitari ſolet.

Si oblato. p exceptionem pemptoriam nõ fit litis cõt
Emanauit decre. hec ad declaracõem eorũ que no.
goſ. de elec. dudũ. j. đ do. et cõti. pũt. et que ibi hoſt. et ab.
de app. cum cim. et de excep. cum venerabilis. et ꝫ. e. primo
et guil. in ſpe. de lit. cõteſ. §. nunc dicamus. v. nũquid per ex
ceptionez. g. Libello. qui eſt de ſba iudiciarij ordinis. iij. q
iij. offeratur. ꝫ. de li. ob. c. i. quod dic ut ibi. h. Peremp
toria. de dilatoria nõ ſic dubitabat quia p eam nõ reſpõdet
ſic peticõi. et quia de ſui natura cõteſtacõem p̃cedit. vt dixi.
ꝫ. e. primo. i. Proponat. ſimpliciter et ſoluꝫ in modum
exceptionis. vt. j. dicam. k. Facta. dicebant quidam cõtra
et videbatur opinio eorũ pbari per decẽ. de do. et cõti. pur.
de ap. cum cauſam. vtrobiq; videtur cõteſtata lis per excep
tionem p̃ſcripc̃ois. de excep. cum venerabilis. p exceptiõem
pmutacõis. de teſta. rapnucius. per exceptiõem annalis pre-
ſcriptionis vſucapionis. etc. item inſtit. actione et oppoſita
pemptoria exceptione videtur eſſe iudicium. ff. de interro.
acti. ſi filius. §. exceptionibꝫ. ſꝫ cõtrariũ eſt verum. et hoc tenebãt

omnes ſupradicti doctores quod optime pbat lex dicens qꝛ qui vult exceptionem doli mali opponere que cõpetit ex tranſactione ante litem cõteſtatam facta. qꝛ inducit in tranſacti .a. lit. cõt. id facere debet. ff. de cõdic. inde. elegãter. § vlt. Item p litis cõteſtacõem ordinatur iudicium per peremptoriã exceptionem deſtruitur. ſꝫ cadẽtes duos effectus cõñes nõ poteſt parere. ex oj. di. de inde. ſ. de bap. maiores. ff. de ſoluc. q hominem. pbat idẽ expreſſe. ſ. e. primo. ſi eni p peremptoriã exceptionem non debet impediri vel ficat dari litis cõt. ergo p eam nõ fit. alias nõ pceſſiſſꝫ queſtio. ad cõtraria reſpondet ꝫ modo aut reus directe reſpondet libello. puta cũ petitur ab eo .x. ex cauſa mutui. dicat ſe non teneri et petita fieri nõ debere cum pactũ de non petendo ꝑtercio ſibi factum fuerit et tunc facta eſt litis cõteſta. et ſic intelligũtur cõtraria. aut ſimpliciter excipit de pacto de nõ petendo pſcriptione vel alia peremptoria. et tũc non intelligatur facta ut hic. idem ſi excipiendo ꝓponeret ſe nõ teneri reſpondere libello ex eo qꝛ factum fuerat ſibi pactũ de non petendo. &c. ad hoc de dec. dudum. et in iſto caſu ſolemus dicere alias vocare exceptiõem intentionis excluſionem. ſed qñ opponitur poſt litis cõteſ. vocatur actionis excluſio. ff. de excep. l. ij in prin. ⁊ ꝫ adde quod dixi. j. d re iud. exceptiõe l. ¶ Impediuit. vt. ſ. e. pri. in. ¶ Oportebit. de neceſſitate iuris. qꝛ alias pceſſus habitus poſt talem exceptionem non valet cum lis cõteſtata nõ eſſꝫ. ſ. ut lite nõ cõteſ. per totũ. ſicut nec ppoſitiões et reſponſiones fit litis cõteſ. ſ. de elec. dudũ

IN de calũnia. tria dicit ij. ſ. de litis cõt. c. vno. primo qꝛ non eſt de ſb̃a qꝛ ſtatim poſt litẽ cõt. iuretur de calumnia. ſecũdo qꝛ non anullatur pceſſus licet tacite omittatur calũnie iuramentum. tercio ſꝑapit qꝛ in ſpiritualibus ſimul de calũnia et veritate iuretur. Seminauit iſta decre. ad declaracõem eoꝝ que no. b. de iureiur. ex litis. in vlt. glo. inno. et hoſt. ſ. e. literis. ab. ſ. e. c. i. guil. in ſpe. e. ti. § i. in prin. ⁊ .v. quartum et § ij. v. quid ſi nõ et § reſtat. et hoſt. in ſumma. e. ti. § quãdo. v. vnum tamen. n ¶ Calũnia. euitanda. ſic. xiij. di. nerui. ibi vnuſquiſꝫ ſtudeat ſuam ꝓpter fornicationem ſcꝫ euitandã. o. ¶ Veritate. qꝫ ſolum olim in ſpiritualibꝰ preſtabatur. vt in ſi. videbis. p. ¶ Exiſtat. videbatur cõtra. primo ex ordine rubrice. ſ. e. ſecũdo ex ordine illius litere. ſ. de elec. dudum. v. lite vero. &c. et erat expſſum. C. e. l. ij. in prin. ſ. e. c. i. et. c. cum cãm. ad hoc facit lex que dicit qꝛ pcurator ante litem cõt. pſtare debet cautiõem de rato. et tunc ſi pſtita non fuerit poſtea non pſtabitur. ff. de pcur. l. põmp. § rati. ſꝫ cõtrarium eſt verum vt hic vides. et ſic pdictoꝝ doctoꝝ cõprobatur opinio. et de iuramento de veritate videbatur caſus de iureiuran. ex litis ad hoc. ſ. de fide in. cum iohãnes. v. vexꝫ. et. j. de teſti. pſentium. ad hoc. ff. de dan. infec. qui bona. § pl. nec eni ſemp ordinẽ ſcripture ſeruamus. ff. de ſoluc. l nec ordo. et. ſ. de ſpẽ cauſam q. et cum in totũ tacite omittat. vt. j. pxi. ſꝫ. multo forcius ad tempus. ad cõtraria. ſꝫ inde verum eſſe id fieri debere. vt dicit ꝫ tra. ſꝫ ſi nõ fiat nõ ꝓpterea viciatur. qꝛ alijs iuribꝰ ſuſtinetur ut dixi. et facit quod no. ſ. de ſpõ. du. tua. in vl. glo. lex pomp. § rati. in alio caſu loquitur et eſt illud qꝛ per cõteſtacõem litis factuſ eſt pcurator dominꝰ litis. ſ. de pcura. c. i. e. li. a. ¶ Propter. dclarat quod no. ſ. de teſti. tuis. in vlt. glo. C. de iura. cal. l. ij. § ſꝫ quia io. andree. b. ¶ Tacite. expreſſe vero remitti non põt C. de iur. cal. l. ij. § ſed qꝛ nec valet cõſuetudo de ipſo non pſtando de iur. cal. cõtexꝫ. c. ¶ Tota cã. ne dum in prin. cauſe ut. ſ. px. ſꝫ. d. ¶ Legitime; puta libello dato lit. cõteſ. et iudice ſententiante in ſcriptis ſedendo et p ſe recitando qḋ dic ut. ſ. de ſi. ob. c. i. j. de ſen. ⁊ re iud. c. vlti. et dic non ſeriato. ſ. ferijs. c. vl. e. ¶ Anullandꝰ approbata eſt ergo opinio ia. bal. io. ce. pilei. et ſequaciũ qui hoc dixerũt qꝛ tunc demum exactum preſtari debebat. ff. de no. op nunc. d pupillo. § qui opus de iuriur. iuſiurand. § qui ius ad hoc. ff. de pcur. filiuſfa. § veteram. C. e. ti. ita demũ et ad hoc. ſ. de pbac. qm̃ g vbi de iuramento nil dixit et repbata eſt opinio azo. et mar. quibus cõſentit hoſti. ſ. e. cõtexꝫ etiam in predicta dec. tuis dicentes qꝛ etiam ſi tacite omitteret nõ valet iudicium. i. ſũma. ij. q. vi. § diffinitiua. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iu. placitam quã intellige cũ fuit exactum et p eis faciebat pdicta dec. cõtexꝫ et predictus §. ſed quia vbi videt qꝛ ex diſſimulacõe etiam non poſſit omitti ſed exponi ibi ſiſtadone. ſ. cum ſimulant ſe non calumnioſe agere ut ibi dicit acur. f. ¶ Iuramentũ. ſ. e. ti. c. ij. et erat racio qꝛ in ſpiritualibꝰ preſumebat qꝛ ſemp eſſꝫ deꝰ in memoria et ſic non calumniarent litigantes et ꝫ pbat lra ſequens. Reddebat inno. in predicto. c. tres raciones. Prima qꝛ rigor in ſpiritualibꝰ nõ ſeruatur. de do. et cõti. c. i. ſecũda qꝛ licet iuramentum nõ ſit peccatum tamẽ ex frequenti iuracõe ſepe ſeqtur peccatum. ſ. de iureiur. et ſi xpo. maxime cum de credulitate ſit hoc ſacramentum. tercia qꝛ hoc iuramentũ eſt a malo nõ credentis. de elec. ſignificaſti. ſꝫ parum valent hee ratiões. cum et in ciuilibꝰ locum habeant vt p te vides. io. an.

De iuramento calũp.

IN de calumnia ſeu de veritate dicenda in primo litis exordio non iuretur vt debet poterit poſtmodũ in qualibet parte litis iurari cum hmõi iuramẽta pſtari ab initio de ſubſtantia ordinis iudiciarij non exiſtat. ¶ Propter omiſſum quoq; tacite in tota cauſa calumnie iuramentum iudicialis pceſſus alias factus legitime non eſt nullꝰ nec etiam anullandꝰ ¶ Quamuis in cauſis ſpiritualibus in qbus debet de veritate dicẽda iurari canones non indicant aliud calumnie iuramentum; nos tamen qꝛ frequẽter calũniari videmꝰ in ipſis vtile reputamꝰ.